

го народа отражает экологическое поведение в окружающем мире, воспитывает гуманное отношение к нашей земле, что является обязательным элементом в экологическом воспитании.

Таким образом, в традиционной культуре белорусского народа через календарно-обрядовые праздники четко выявляется бережное и уважительное отношение к различным элементам живой природы, к родной земле. Система экологического воспитания включает в себя накопление этнопедагогических и экологических знаний, первоисточником познания природы которых является народная мудрость, приобретенная вековыми наблюдениями за природными процессами, объектами и явлениями. Календарно-обрядовые празднования своим экологическим содержанием устанавливают правила поведения в природе и способствуют экологическому воспитанию.

Список источников

1. Анічэнка У.В. Голас з невычэрпнай і жыватворнай крыніцы / У.В. Анічэнка. – Мінск: Навука і тэхніка, 1995. – с. 384 – 397.
2. Катовіч А. Веснавыя святы : у 2 кн. / А. Катовіч, Я. Крук. – кн. 1. – Мінск: Мастацкая літаратура, 2005. – с. 156 – 212.
3. Катовіч А. Веснавыя святы : у 2 кн. / А. Катовіч, Я. Крук. – кн. 2. – Мінск: Мастацкая літаратура, 2005. – с. 164 – 236.
4. Міфалогія беларусаў: Энцыкл. слоўн. / склад. І. Клімковіч, В. Аўтушка; навук. Рэд. Т. Валодіна, С. Санько. – Мінск.: Беларусь, 2011. – с. 169.
5. Шумейко А.А. Становление экологического менталитета современных школьников: теория и практика: Монография / А.А. Шумейко. – Брянск – Мозырь : РИФ «Белый ветер», 2000. – с. 34.
6. Этналогія Беларусі: традыцыйная культура насельніцтва ў гістарычнай перспектыве: вучэб. – метадапам. / Т.А. Наваградскі [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2009. – с. 218 – 233.

УДК 373.3.016:[502/504:004](07)

Л.С. Шпирко, студентка магістратури,
Наук. кер. – **Присяжнюк Л.А.**, канд. пед. наук, доцент
*Вінницький державний педагогічний університет імені
Михайла Коцюбинського*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: МЕТОДИЧНИЙ КОНТЕКСТ

У статті окреслено методичні аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій в екологічній освіті молодших школярів. Схарактеризовано найбільш доцільні методи, форми та прийоми ефективного включення учнів школи I ступеня в еколого-освітній процес у контексті сучасних ідей та стратегій.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, екологічна освіта, молодший школяр, екологічна компетентність, комп'ютерні засоби.

Постановка проблеми. Ефективна розбудова суспільства нині неможлива без комплексного і своєчасного врегулювання протиріч, що стосуються екологічної безпеки. Екологічні виклики ставлять перед людством надзвичайно важливий вибір: зостатися вірними законам природи, слідувати взаємоузгодженій логіці буття чи залишатися осторонь них і, як наслідок, зруйнувати цілісність екологічної системи. Перехід до стратегії сталого розвитку зумовив пошук ефективних шляхів подолання кризових явищ у довіклілі: як загальних (що стосуються усієї світової спільноти), так і локальних (що покладаються на конкретну особистість).

Однією із інтегральних ланок, покликаних стати прерогативою врегулювання питань, пов'язаних зі створенням умов для повноцінного становлення людини-носія екологічних цінностей, екологічно грамотної та компетентної особистості, нині визнано екологічну освіту. Особлива роль відводиться реалізації цілей екологічної освіти на ранніх вікових етапах, зокрема, у молодшому шкільному віці. На цьому наголошується у чинних нормативно-правових документах: Національній стратегії розвитку освіти України, Концепції Нової української школи, Державному стандарті початкової загальної освіти. Увага до цього вікового періоду пояснюється тим, що саме він закладає фундамент осмисленого розуміння дитиною вітальної цінності природи; сприяє розширенню досвіду емоційно-чуттєвого спілкування із нею, формує основи екологічного світогляду та культури поведінки. Безсумнівно, у сучасних умовах процес екологічної освіти молодших школярів потребує збагачення дієвими технологіями, які б володіли широким спектром освітніх можливостей. До таких, зокрема, відносять й інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) як інноваційний засіб навчання і виховання, що дозволяє вчителю ефективно використовувати їх в якості інтерактивної наочності, гри, тренажера, віртуальної моделі, відео-ілюстрації, засобу для автоматизованого контролю та діагностики діяльності учнів тощо. Особливого значення набувають ІКТ в умовах концептуального оновлення початкової школи, коли об'єктом пильної уваги стають не лише знання, а й компетентності та цінності; самостійність мислення учнів; інтеграція теорії в практичну діяльність.

Аналіз попередніх досліджень. Слід зазначити, що проблема використання ІКТ в екологічній освіті молодших школярів не є новою для науки. Її окремі аспекти досліджували О.Колонькова, О.Науменко, А.Федосов. До питання вивчення ролі та екологоосвітніх можливостей засобів ІКТ зверталися Д.Єрмаков, Н.Кравченко, Т.Усатих. Проблема інтеграції інформаційних технологій в процес екологічної освіти стала предметом наукових розвідок J.Willis, B.Weiser, D.Kirkwood.

Не зважаючи на багатогранність наукових напрацювань з досліджуваної теми, все ж доводиться апелювати до необхідності уточнення особливостей використання ІКТ в методичному контексті з огляду на їх значне поширення і широкі освітні можливості.

Мета статті – вивчення та обґрунтування методичних аспектів використання інформаційно-комунікаційних технологій в екологічній освіті молодших школярів.

Методи дослідження: у процесі наукового пошуку використані *теоретичні* методи дослідження: аналіз, синтез, порівняння, класифікація, узагальнення перспективного педагогічного досвіду; а також *емпіричні*: включене спостереження, педагогічний експеримент.

Виклад основного матеріалу. Американські дослідники *G. Fauville, Lantz-Andersson* та *R. Säljö*, наголошуючи на доцільності та виправданості застосування ІКТ з метою екологічної освіти школярів, стверджують, що ці засоби стають особливо актуальними, коли учням необхідно надати доступ до тих місць, досягність яких є неможливою в умовах реального часу (наприклад, суходіл північного полюсу, підніжжя вулкана). Науковці також упевнені в тому, що ІКТ в змозі допомогти учителеві доступно пояснювати молодшим школярам абстрактні екологічні теми, ілюструвати важливі для усвідомлення процеси і явища; зацікавлювати та стимулювати учнів до продуктивної взаємодії із природним середовищем [6].

Для ефективного здійснення цих дій педагогові варто дотримуватися як *загальних* методичних вимог (стосуються часових меж використання комп'ютера, особливостей психоемоційного налаштування учнів на роботу, дотримання санітарно-гігієнічного режиму, своєчасності контролю за діяльністю дітей, відповідності комп'ютерного контенту віковим можливостям школярів, наявності в учнів та вчителя досвіду роботи із ПК), так і *специфічних*, які безпосередньо корелюються із методикою реалізації завдань екологічної освіти у початковій школі. До них, зокрема, варто віднести: емоційну насиченість викладу матеріалу; ігровий характер пропонованих завдань; використання різних видів наочності; інтерактивність; створення умов для розвитку творчих здібностей та критичного мислення школярів; компетентнісну зорієнтованість завдань; використання проблемних ситуацій; міждисциплінарні зв'язки, зв'язок теорії із життєвою дійсністю; використання вправ на рефлексію, завдань, що дозволяють формувати в учнів практичні навички і дії [3; 4].

Зупинимося на особливостях реалізації вище зазначених вимог в межах застосування окремих інформаційно-комунікаційних технологій.

Відомо, що нині одними з найбільш поширених комп'ютерних технологій є Інтернет-технології. Вони допомагають педагогові не лише здійснювати пошук необхідного відео чи фотоілюстративного контенту з метою ілюстрування певних екологічних явищ та об'єктів, залучати дітей до пошуку необхідної інформації, а й створювати власні дидактичні розробки: веб-квести, ментальні карти, мультимедіа-ігри, інтерактивні плакати, онлайн-вікторини. Варто наголосити на необхідності інтегрування у цих освітніх засобах знань, вмінь, навичок, життєвого досвіду учнів, набутих під час вивчення як природничих, так й інших навчальних дисциплін.

Так, метою веб-квесту *“Врятуймо планету від сміття!”* може стати формування екологічного мислення дитини, набуття умінь діяти в різних ситуаціях, становлення морально-етичних та естетичних цінностей. Вчителю доцільно поставити перед учнями проблемне запитання (*наприклад, “Сміття – ворог, чи друг природі?”*), яке кожен із учасників буде розв'язувати відповідно до обраної ролі (*наприклад, еколог, математик, історик*). В структуру квесту варто включити завдання, що допоможуть організувати участь школярів у ньому, запропонувати перелік Інтернет-ресурсів, визначити критерії оцінювання тощо. Слушним буде пов'язати участь школярів у веб-квесті із певною сюжетною передісторією, пам'ятним днем чи попередньою екскурсією у природу, персонажем захопливої екологічної казки (*наприклад, Днем довкілля, казкою “Про один день із життя сміттєвої урни” чи переглядом відео “Світ потерпає від сміття!”*). Результатами роботи можуть стати різноманітні продукти дитячої творчості чи практичної діяльності учнів: створена пам'ятка для жителів планети *“Не допустимо сміттєвого апокаліпсису”*, відео звіт власного прикладу боротьби із сміттям *“Чистота довкілля починається з мене!”*, рекламна листівка *“Зробимо довкілля чистим!”*, екологічний комікс *“Куди зникає сміття із планети Земля?”* тощо.

Неабияку роль у процесі екологічної освіти дітей молодшого шкільного віку можуть відіграти віртуальні подорожі заповідними територіями, природничими музеями України та світу. Головною умовою щодо ефективного здійснення такої діяльності має стати передусім інтерес школярів. Для його стимулювання упродовж усієї подорожі вчителю варто запастися цікавими запитаннями, інтерактивними завданнями та екологічними ситуаціями. Вони допоможуть школярам зануритися у віртуальну екскурсію, сприятимуть розвитку критичного мислення, виробленню ефективних рішень певної екологічної проблеми.

Цікавою формою роботи, яка привертатиме увагу учнів до екологічних проблем, забезпечуватиме розвиток творчих здібностей дітей з подальшим продукуванням нестандартних ідей щодо їх розв'язання є *створення екологічних мультимедійних фільмів*. Діяльність щодо створення мультфільму обов'язково є твор-

чою: в ній немає місця простому відтворенню завченого матеріалу, натомість наявне самостійне критично переосмислене сприйняття дійсності. Школярі створюють образи, вигадують події, які так чи інакше беруть із власного життєвого досвіду. Вони вчаться в такий спосіб висловлювати власні погляди, генерувати ідеї, шукати реальні рішення для подолання екологічних проблем. У процесі виконання різних дій над створенням мультфільму діти активно комунікують між собою, виражають свої емоції, взаємодіють із навколишнім світом, приміряють на себе різні ролі із життєвої дійсності. Окрім такої медійної продукції молодших школярів доцільно залучати до створення відеорепортажів про домашніх улюбленців, документальних фільмів про тварин чи рослин свого краю, екологічних теле-шоу, телемарафонів тощо.

Висновки. Аналіз наукових досліджень та практичного педагогічного досвіду із означеної теми дозволили зробити висновки про те, що результативність процесу екологічної освіти молодших школярів із застосуванням ІКТ буде досягнута педагогом лише в разі методично правильного їх використання, створення творчої, гармонійної атмосфери, активізації пізнавальної діяльності учнів, дотримання психолого-педагогічних вимог.

Слід наголосити, що проаналізовані вище методичні аспекти використання ІКТ в екологічній освіті молодших школярів не є вичерпними. Нами окреслено лише окремі елементи можливого включення ІКТ в процес екологічної освіти. Предметом подальших розвідок над досліджуваною проблемою має стати система підготовки майбутніх учителів до використання ІКТ в екологічній освіті молодших школярів.

Список використаних джерел:

1. Віртуальна подорож заповідником «Асканія-Нова» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://roundme.com/tour/49803/view/125793/>.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>.
3. Присяжнюк Л. А. Сучасні підходи до еколого-природничої освіти дошкільників і молодших школярів : аспект наступності / Л. А. Присяжнюк, О. П. Грошовенко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : зб. наук. праць. Серія : Педагогіка і психологія / редкол.: В. І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця : Нілан ЛТД, 2017. – Випуск 52. – 222 с.
4. Тарасенко Г. С. Компетентнісний підхід – сучасний вибір початкової освіти / Г. С. Тарасенко // Творча скарбничка : книга для вчителя початкових класів. Науково-практична серія. Випуск №1 (11) / Г. С. Тарасенко, Г. А. Іваниця. – Вінниця : КВНЗ «ВАНУ», Відділ інформаційних технологій та видавничої діяльності, 2016. – 76 с.
5. Федосов А.Ю. Применение информационно-коммуникационных средств для решения задач экологического воспитания // Начальная школа плюс До и После. – 2008. – № 7. – С. 7-11.
6. Fauville G., Lantz-Andersson, A. & Säljö, R. ICT Tools in Environmental Education: A Review of Two Newbies in Schools // Studies on ecological education. – 2014. – Vol. 20 (2). – P. 248-283.
7. Weiser B. Bridging the Gap: Meeting the Needs of Early Childhood Students by Integrating Technology and Environmental Education | Jana Willis, Brenda Weiser, Donna Kirkwood // International Journal of Early Childhood Environmental Education, – 2014. – Vol. 2, №1. – P. 140-152.

УДК 371.333

В.Ю. Ярош, магистрант кафедри педагогіки и психології
УО «Мозырский государственный педагогический университет имени И.П. Шамякина»

ВИДЕОИГРА КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ШКОЛЬНИКОВ

В статье актуализируется проблема формирования экологической культуры современных школьников. Автором раскрывается развивающий потенциал видеоигры, акцентируется внимание на ее способности в качестве средства воспитания и обучения повышать внутреннюю мотивацию учащихся к развитию экологического самосознания; обосновывается возможность внедрения обучающей видеоигры в процесс формирования экологической культуры современных школьников.

Ключевые слова: экология; образование; воспитание; видеоигра.

Современные знания в области науки и техники заключают в себе огромные возможности сохранения и преобразования природного мира, однако не всегда они применяются с подобными целями. Все чаще взаимодействие человека и природы неэкологично и результат нерационального использования ресурсов окружающего мира ощутим сегодня для всего человечества. Острота данной проблемы актуализирует необходимость повышения уровня экологической культуры общества, совершенствования содержания, методов, форм и средств экологического воспитания школьников, что во многом способно обеспечить гармоничное существование человека в природе, его ответственное отношение к окружающей среде.